Laborator 1

Logică matematică și computațională

Prolog

- Prolog este cel mai cunoscut limbaj de programare logică.
  - bazat pe logica clasică de ordinul I (cu predicate), despre care se vor învăța mai multe la curs și seminar
  - funcționează pe bază de unificare, rezoluție și backtracking (pe aceste lucruri le vom vedea doar în practică, pe parcursul laboratorului)
- Multe implementări îl transformă în limbaj de programare matur
  - I/O, operații implementate deja în limbaj etc.

Prolog

- O implementare cunoscută este SWI-Prolog:
  - gratuită
  - folosită des cu scop pedagogic
  - conține multe biblioteci
  - http://www.swi-prolog.org/
- Vom folosi pentru început varianta online SWISH a SWI-Prolog:
  - http://swish.swi-prolog.org/

Prolog

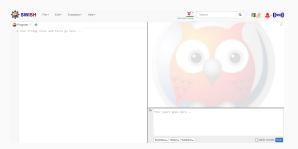
Întrebări:

- Cum arată un program în Prolog?
- Cum interogăm un program în Prolog (și ce înseamnă aceasta)?

Interfața SWISH

Interfața mediului SWISH conține trei componente:

- programul Prolog în stânga
- interogarea în dreapta-jos
- rezultatul interogărilor în dreapta-sus

Când ne uităm la câmpul de interogare, vedem că apare semnul ?- în stânga sa, lucru care indică faptul că, atunci când vom avea de-a face în acest suport cu un șir de caractere care are ?- la început, restul textului va trebui scris în acel câmp.

Sintaxă: atomi

Atomi:

- secvențe de litere, numere și _, care încep cu o literă mică
- şiruri între apostrofuri 'Atom'
- anumite simboluri speciale

Exemplu

- elefant
- abcXYZ
- 'Acesta este un atom'
- '(@ *+'
- +

Interogați:

```
?- atom('(@ *+ ').
```

true.

Aici, atom/1 este un predicat predefinit.

Sintaxă: constante și variabile

Constante:

• atomi: a, 'I am an atom'

• numere: 2, 2.5, -33

Variabile:

- secvențe de litere, numere și _, care încep cu o literă mare sau cu _
- Variabilă specială: _ este o variabilă anonimă
  - două apariții ale simbolului _ sunt variabile diferite
  - este folosită când nu vrem să folosim variabila respectivă

Exemplu

- X
- Animal
- _X
- X₁2

Un mic exercițiu sintactic

Care din următoarele șiruri de caractere sunt constante și care sunt variabile în Prolog?

- vINCENT
- Footmassage
- variable23
- Variable2000
- big_kahuna_burger
- 'big kahuna burger'
- big kahuna burger
- 'Jules'
- Jules
- '_Jules'

Un mic exercițiu sintactic

Care din următoarele șiruri de caractere sunt constante și care sunt variabile în Prolog?

- vINCENT constantă
- Footmassage variabilă
- variable23 constantă
- Variable2000 variabilă
- big_kahuna_burger constantă
- 'big kahuna burger' constantă
- big kahuna burger nici una, nici alta
- 'Jules' constantă
- Jules variabilă
- '_Jules' constantă

Sintaxă: termeni compuși

Termeni compuși:

- au forma p(t1,...,tn) unde
  - p este un atom,
  - t1,...,tn sunt termeni.

Exemplu

- is_bigger(horse,X)
- is_bigger(horse,dog)
- $f(g(X,_{-}),7)$
- Un termen compus are
  - un nume (numit functor): is_bigger în is_bigger (horse, X)
  - o aritate (numărul de argumente): 2 în is_bigger(horse, X)

Când vorbim despre un program, marcăm aritatea unui functor cu o bară după nume, cum ar fi is_bigger/2 în exemplul de mai sus. Functorul poate fi un predicat sau un simbol de funcție, după cum vom vedea și întelege în exemple concrete.

Ideea de programare logică

- Un program logic este o colecție de proprietăți (scrise sub formă de formule logice) presupuse despre lume (sau mai degrabă despre lumea programului).
- Programatorul furnizează și o proprietate (scrisă tot ca o formulă logică) care poate să fie sau nu adevărată în lumea respectivă (interogare, query).
- Sistemul determină dacă proprietatea aflată sub semnul întrebării este o consecință a proprietăților presupuse în program.

Exemplu de program logic

Acest exemplu este scris în limbajul logicii propoziționale:

```
\begin{array}{cccc} \text{oslo} & \to & \text{windy} \\ & \text{oslo} & \to & \text{norway} \\ & \text{norway} & \to & \text{cold} \\ \\ \text{cold} & \land & \text{windy} & \to & \text{winterIsComing} \\ & & \text{oslo} \end{array}
```

Exemplu de program logic

Acest exemplu este scris în limbajul logicii propoziționale:

$$\begin{array}{cccc} \mathsf{oslo} & \to & \mathsf{windy} \\ & \mathsf{oslo} & \to & \mathsf{norway} \\ & \mathsf{norway} & \to & \mathsf{cold} \\ \\ \mathsf{cold} & \land & \mathsf{windy} & \to & \mathsf{winterIsComing} \\ & & \mathsf{oslo} \end{array}$$

Exemplu de interogare

Este adevărat winterIsComing?

Exemplul de mai sus în SWI-Prolog

Program:

```
windy :- oslo.
norway :- oslo.
cold :- norway.
winterIsComing :- windy, cold.
oslo.
```

Interogare:

```
?- winterIsComing.
true
```

Un exemplu mai complex

```
lată un alt program Prolog:
father(peter, meg).
father(peter, stewie).
mother(lois, meg).
mother(lois, stewie).
griffin(peter).
griffin(lois).
griffin(X) :- father(Y,X), griffin(Y).
```

Un program în Prolog poate fi privit ca o bază de cunoștințe (Knowledge Base).

Program în Prolog = mulțime de reguli

Practic, gândim un program în Prolog ca pe o mulțime de reguli cu ajutorul cărora descriem *lumea* (*universul*) programului respectiv.

Exemplu

```
father(peter, meg).
father(peter, stewie).
                                        Predicate:
mother(lois, meg).
                                        father/2
mother(lois, stewie).
                                        mother/2
                                        griffin/1
griffin(peter).
griffin(lois).
griffin(X) :- father(Y,X), griffin(Y).
```

Un program în Prolog

Fapte + Reguli

Program

• Un program în Prolog este format din reguli de forma

Head :- Body.

- Head este un predicat aplicat unui număr de termeni egal cu aritatea sa, iar Body este o secvență de predicate (din nou, fiecare dintre ele aplicat unui număr de termeni egal cu aritatea sa), separate prin virgulă.
- Regulile fără Body se numesc fapte.

Program

• Un program în Prolog este format din reguli de forma

```
Head :- Body.
```

- Head este un predicat aplicat unui număr de termeni egal cu aritatea sa, iar Body este o secvență de predicate (din nou, fiecare dintre ele aplicat unui număr de termeni egal cu aritatea sa), separate prin virgulă.
- Regulile fără Body se numesc fapte.

Exemplu

- Exemplu de regulă: griffin(X) :- father(Y,X), griffin(Y).
- Exemplu de fapt: father(peter,meg).

Interpretarea din punctul de vedere al logicii

operatorul :- modelează implicația logică ←

```
Exemplu
comedy(X) :- griffin(X)

dacă griffin(X) este adevărat, atunci comedy(X) este adevărat.
```

Interpretarea din punctul de vedere al logicii

operatorul :- modelează implicația logică ←

```
Exemplu
comedy(X) :- griffin(X)

dacă griffin(X) este adevărat, atunci comedy(X) este adevărat.
    • virgula , modelează conjuncția  \( \)

Exemplu
griffin(X) :- father(Y,X), griffin(Y).

dacă father(Y,X) și griffin(Y) sunt adevărate,
atunci griffin(X) este adevărat.
```

Interpretarea din punctul de vedere al logicii

 mai multe reguli cu același Head servesc la definirea aceluiași predicat, între definiții considerându-se a fi un sau logic.

Exemplu

```
comedy(X) :- family_guy(X).
comedy(X) :- south_park(X).
comedy(X) :- disenchantment(X).
```

dacă

```
family_guy(X) este adevărat sau south_park(X) este adevărat sau
disenchantment(X) este adevărat,
```

atunci

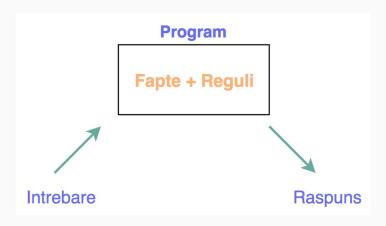
```
comedy(X) este adevărat.
```

Un program în Prolog

Cum folosim un program în Prolog?

Întrebări în Prolog

Interogări în Prolog

- Prolog poate răspunde la interogări legate de consecințele relațiilor descrise într-un program în Prolog.
- Interogările sunt de forma:

```
?- predicat<sub>1</sub>(...),...,predicat<sub>n</sub>(...).
```

- Prolog verifică dacă interogarea este o consecință a relațiilor definite în program.
- Dacă este cazul, Prolog caută valori pentru variabilele care apar în interogare astfel încât instanțierea interogării cu acele valori să fie o consecință a relațiilor din program.
- Un predicat care este analizat pentru a se răspunde la o interogare se numește țintă (goal).

Interogări în Prolog

Prolog poate da 2 tipuri de răspunsuri:

- false în cazul în care interogarea nu este o consecință a programului.
- true sau valori pentru variabilele din interogare în cazul în care ea este o consecință a programului.

Interogări în Prolog

Prolog poate da 2 tipuri de răspunsuri:

- false în cazul în care interogarea nu este o consecință a programului.
- true sau valori pentru variabilele din interogare în cazul în care ea este o consecință a programului.

Exemplu

Pentru a găsi un răspuns, Prolog încearcă regulile în ordinea apariției lor.

Exemplu

X = a.

Să presupunem că avem programul:

```
foo(a). foo(b). foo(c).

și că interogăm:
?- foo(X).
```

Pentru a răspunde la interogare se caută o potrivire (unificator) între scopul foo(X) și baza de cunoștințe. Răspunsul este substituția care realizează potrivirea, în cazul nostru X = a.

Pentru a găsi un răspuns, Prolog încearcă regulile în ordinea apariției lor.

Exemplu

Să presupunem că avem programul:

```
foo(a). foo(b). foo(c).

și că punem următoarea întrebare:
?- foo(X).
X = a.
```

false

?-foo(d).

Dacă nu se poate face potrivirea, răspunsul este false.

Pentru a găsi un răspuns, Prolog încearcă regulile în ordinea apariției lor.

Exemplu

Să presupunem că avem programul:

```
foo(a). foo(b). foo(c).
```

și că punem următoarea întrebare:

```
?- foo(X).
```

X = a.

Pentru a găsi un răspuns, Prolog încearcă regulile în ordinea apariției lor.

Exemplu

Să presupunem că avem programul:

```
foo(a). foo(b). foo(c).
```

și că punem următoarea întrebare:

```
?- foo(X).
```

$$X = a$$
.

Dacă dorim mai multe răspunsuri, apăsăm Next

```
?-foo(X). X = a;
```

$$X = b$$
;

$$X = c$$
.

Pentru a găsi un răspuns, Prolog încearcă regulile în ordinea apariției lor.

Exemplu

Să presupunem că avem programul:

```
foo(a).
```

foo(b).

foo(c).

și că punem următoarea întrebare:

```
?- foo(X).
```

```
?- trace.
true.
[trace] ?- foo(X).
    Call: (8) foo(_4556) ? creep
    Exit: (8) foo(a) ? creep
X = a;
    Redo: (8) foo(_4556) ? creep
    Exit: (8) foo(b) ? creep
X = b;
    Redo: (8) foo(_4556) ? creep
Exit: (8) foo(o) ? creep
X = c.
```

Pentru a găsi un răspuns, Prolog redenumește variabilele.

Exemplu

Să presupunem că avem programul:

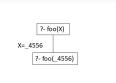
foo(a).

foo(b).

foo(c).

și că punem următoarea întrebare:

?- foo(X).

Pentru a găsi un răspuns, Prolog încearcă regulile în ordinea apariției lor.

Exemplu

Să presupunem că avem programul:

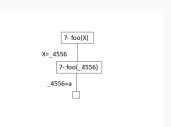
foo(a).

foo(b).

foo(c).

și că punem următoarea întrebare:

```
?-foo(X).
```


În acest moment, a fost găsită prima soluție: X=_4556=a.

Pentru a găsi un răspuns, Prolog încearcă clauzele în ordinea apariției lor.

Exemplu

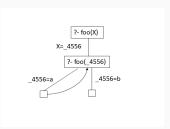
Să presupunem că avem programul:

foo(a).

foo(b).

foo(c).

și că punem următoarea întrebare:

Dacă se dorește încă un răspuns, atunci se face un pas înapoi în arborele de căutare și se încearcă satisfacerea țintei cu o nouă valoare.

Pentru a găsi un răspuns, Prolog încearcă clauzele în ordinea apariției lor.

Exemplu

Să presupunem că avem programul:

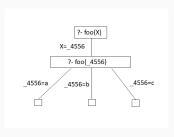
foo(a).

foo(b).

foo(c).

și că punem următoarea întrebare:

?- foo(X).

arborele de căutare

Exemplu

Să presupunem că avem programul:

bar(b).

bar(c).

baz(c).

și că punem următoarea întrebare:

?- bar(X),baz(X).

```
?- p(X) .

X=_4556

?- bar(_4556), baz(_4556)
```

Prolog se întoarce la ultima alegere dacă o sub-țintă eșuează.

Exemplu

Să presupunem că avem programul:

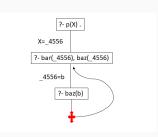
bar(b).

bar(c).

baz(c).

și că punem următoarea întrebare:

?- bar(X),baz(X).

Prolog se întoarce la ultima alegere dacă o sub-țintă eșuează.

Exemplu

Să presupunem că avem programul:

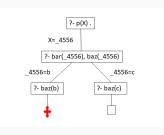
bar(b).

bar(c).

baz(c).

și că punem următoarea întrebare:

?- bar(X),baz(X).

Soluția găsită este: X=_4556=c.

Ce se întâmplă dacă schimbăm ordinea regulilor?

Exemplu

Să presupunem că avem programul:

```
bar(c).
```

bar(b).

baz(c).

și că punem următoarea întrebare:

```
?- bar(X),baz(X).
```

Exemplu

Ce se întâmplă dacă schimbăm ordinea regulilor?

```
bar(c).
bar(b).
baz(c).

şi că punem următoarea întrebare:
?- bar(X),baz(X).
X = c;
false
```

Să presupunem că avem programul:

Vă explicați ce s-a întâmplat? Desenați arborele de căutare!

Un program mai complicat

Problema colorării hărților

Să se coloreze o hartă dată cu un număr minim de culori astfel încât oricare două țări vecine să fie colorate diferit.

Sursa imaginii

Un program mai complicat

Problema colorării hărților

Să se coloreze o hartă dată cu un număr minim de culori astfel încât oricare două țări vecine să fie colorate diferit.

Cum modelăm această problemă în Prolog?

Sursa imaginii

Un program mai complicat

Problema colorării hărților

Să se coloreze o hartă dată cu un număr minim de culori astfel încât oricare două țări vecine să fie colorate diferit.

Cum modelăm această problemă în Prolog?

Exemplu

Trebuie să definim:

- culorile
- harta
- constrângerile

Sursa imaginii

Definim culorile

```
culoare(albastru).
culoare(rosu).
culoare(verde).
culoare(galben).
```

Definim culorile, harta

Definim culorile, harta și constrângerile.

```
culoare(albastru).
culoare(rosu).
culoare(verde).
culoare(galben).
harta(RO, SE, MD, UA, BG, HU) :- vecin(RO, SE), vecin(RO, UA),
                             vecin(RO,MD), vecin(RO,BG),
                             vecin(RO, HU), vecin(UA, MD),
                             vecin(BG,SE), vecin(SE,HU).
vecin(X,Y) :- culoare(X),
               culoare(Y),
              X \== Y.
```

Definim culorile, harta și constrângerile. Cum punem întrebarea?

```
culoare(albastru).
culoare(rosu).
culoare(verde).
culoare(galben).
harta(RO, SE, MD, UA, BG, HU) :- vecin(RO, SE), vecin(RO, UA),
                             vecin(RO,MD), vecin(RO,BG),
                             vecin(RO, HU), vecin(UA, MD),
                             vecin(BG,SE), vecin(SE,HU).
vecin(X,Y) :- culoare(X),
               culoare(Y),
              X \== Y.
```

Definim culorile, harta și constrângerile. Cum punem întrebarea?

```
culoare(albastru).
culoare(rosu).
culoare(verde).
culoare(galben).
harta(RO, SE, MD, UA, BG, HU) :- vecin(RO, SE), vecin(RO, UA),
                             vecin(RO,MD), vecin(RO,BG),
                             vecin(RO, HU), vecin(UA, MD),
                             vecin(BG,SE), vecin(SE,HU).
vecin(X,Y) :- culoare(X),
               culoare(Y),
              X \== Y.
```

Ce răspuns primim? Exemplu culoare(albastru). culoare(rosu). culoare(verde). culoare(galben). harta(RO, SE, MD, UA, BG, HU) :- vecin(RO, SE), vecin(RO, UA), vecin(RO,MD), vecin(RO,BG), vecin(RO, HU), vecin(UA, MD), vecin(BG,SE), vecin(SE,HU). vecin(X,Y) :- culoare(X), culoare(Y), X = Y.

MD = BG, BG = HU, HU = verde ■

Exemplu culoare(albastru). culoare(rosu). culoare(verde). culoare(galben). harta(RO,SE,MD,UA,BG,HU) :vecin(RO,SE), vecin(RO,UA), vecin(RO,MD), vecin(RO,BG), vecin(RO, HU), vecin(UA, MD). vecin(BG,SE), vecin(SE,HU). vecin(X,Y) :- culoare(X), culoare(Y), X = Y. ?- harta(RO,SE,MD,UA,BG,HU). RO = albastru, SE = UA, UA = rosu,

Compararea termenilor: =,\=, ==,\==

```
    T = U reuşeşte dacă există o potrivire (termenii se unifică)
    T \= U reuşeşte dacă nu există o potrivire
    T == U reuşeşte dacă termenii sunt identici
    T \== U reuşeşte dacă termenii sunt diferiți
```

Compararea termenilor: =,\=, ==,\==

```
T = U reușește dacă există o potrivire (termenii se unifică) T = U reușește dacă nu există o potrivire T = U reușește dacă termenii sunt identici T = U reușește dacă termenii sunt diferiți
```

Exemplu

$$?- X = Y$$
. $?- X == Y$. $X = Y$. $false$ $?- p(X,q(Z)) = p(Y,X)$. $?- p(X,Y) == p(X,Y)$. $?- 2 = 1 + 1$ $?- 2 == 1 + 1$ false

• În exemplul de mai sus, 1+1 este privită ca o expresie, nu este evaluată. Există și predicate care forțează evaluarea (e.g., =:=).

Exemplu de program și interogări cu recursie

Exemplu

```
?- is_bigger(elephant, horse).
bigger(elephant, horse).
                                          true
bigger(horse, donkey).
                                          ?- bigger(donkey, dog).
bigger(donkey, dog).
                                          true
bigger(donkey, monkey).
                                          ?- is_bigger(elephant, dog).
is_bigger(X, Y) :-
                                          true
      bigger(X, Y).
                                          ?- is_bigger(monkey, dog).
is_bigger(X, Y) :-
                                          false
      bigger(X, Z),
       is_bigger(Z, Y).
                                          ?- is_bigger(X, dog).
                                          X = donkey;
                                          X = elephant ;
                                          X = horse
```

Acest program conține două predicate:

bigger/2, is_bigger/2.

Continuare

```
?- is_bigger(X, Y), is_bigger(Y,Z).
X = elephant,
Y = horse,
Z = donkey
X = elephant,
Y = horse,
Z = dog
X = elephant,
Y = horse,
Z = monkey
X = horse,
Y = donkey,
Z = dog
. . . . .
```

Negarea unui predicat: \+ pred(X)

```
animal(dog). animal(elephant). animal(sheep).
?- animal(cat).
false
?- \+ animal(cat).
true
```

Negarea unui predicat: \+ pred(X)

```
animal(dog). animal(elephant). animal(sheep).
?- animal(cat).
false
?- \+ animal(cat).
true
```

- Clauzele din Prolog dau doar condiții suficiente (dar nu și necesare) pentru ca un predicat să fie adevărat.
- Pentru a da un răspuns pozitiv la o ţintă, Prolog trebuie să construiască o "demonstraţie" pentru a arată că mulţimea de fapte şi reguli din program implică acea ţintă.
- Astfel, un răspuns false nu înseamnă neapărat că ținta nu este adevărată, ci doar că Prolog nu a reușit să găsească o demonstrație.

Operatorul \+

- Operatorul predefinit \+ (scris şi not) se foloseşte pentru a nega un predicat.
- O țintă \+ Goal reușește dacă Prolog nu găsește o demonstrație pentru Goal. Negația din Prolog este definită ca incapacitatea de a găsi o demonstrație.
- Semantica operatorului \+ se numește negation as failure.

Negația ca eșec ('negation as failure')

Exemplu

Să presupunem că avem o listă de fapte cu perechi de oameni căsătoriți între ei:

```
married(peter, lucy).
married(paul, mary).
married(bob, juliet).
married(harry, geraldine).
```

Negația ca eșec

Exemplu (cont.)

Putem să definim un predicat single/1 care reușește dacă argumentul său nu este nici primul nici al doilea argument în faptele pentru married.

```
single(Person) :-
    \+ married(Person, _),
    \+ married(_, Person).

?- single(mary). ?- single(anne). ?- single(X).
false true false
```

Răspunsul la întrebarea ?- single(anne). trebuie gândit astfel:

Presupunem că Anne este single, deoarece nu am putut demonstra că este căsătorită.

Diverse

• Comentarii:

```
% comentează restul liniei
/* comentariu
pe mai multe linii */
```

• Nu uitați să puneți punct la sfârșitul fiecărei reguli.

Exercițiul 1

încercați să răspundeți la următoarele întrebări, verificând in interpretor.

- 1. Care dintre următoarele expresii sunt atomi? f, loves(john, mary), Mary, _c1, 'Hello'
- 2. Care dintre următoarele expresii sunt variabile?
  - a, A, Paul, 'Hello', a_123, _,_abc

Exercițiul 2

Fișierul ex2.pl conține o bază de cunoștințe reprezentând un arbore genealogic.

- Definiţi următoarele predicate, folosind male/1, female/1 şi parent/2:
  - father_of(Father, Child)
  - mother_of(Mother, Child)
  - grandfather_of(Grandfather, Child)
  - grandmother_of(Grandmother, Child)
  - sister_of(Sister,Person)
  - brother_of(Brother, Person)
  - aunt_of(Aunt,Person)
  - uncle_of(Uncle,Person)
- Verificați predicate definite punând diverse întrebări.

Exercițiul 3: negația

Definim predicatul not_parent folosind operatorul de negație introdus mai devreme:

```
not_parent(X,Y) := not(parent(X,Y)).
sau
not_parent(X,Y) := \+ parent(X,Y).
Testaţi-I, folosind baza anterioară de cunoştinţe (arbore genealogic):
?= not_parent(bob,juliet).
?= not_parent(X,juliet).
?= not_parent(X,Y).
```

Ce observați? Încercați să analizați răspunsurile primite.

Exercițiul 3: negația

Definim predicatul not_parent folosind operatorul de negație introdus mai devreme:

```
not\_parent(X,Y) := not(parent(X,Y)).
sau
not\_parent(X,Y) := \ + \ parent(X,Y).
Testați-l, folosind baza anterioară de cunoștințe (arbore genealogic):
```

```
?- not_parent(bob, juliet).
```

?- not_parent(X,juliet).

?- not_parent(X,Y).

Ce observați? Încercați să analizați răspunsurile primite.

• Corectați not_parent astfel încât să dea răspunsul corect la toate întrebările de mai sus.

Bibliografie

- http://www.learnprolognow.org
- http://cs.union.edu/~striegnk/courses/esslli04prolog
- U. Endriss, Lecture Notes. An Introduction to Prolog Programming, ILLC, Amsterdam, 2018.